

Do Imperatorskiego Wileńskiego Uniwersytetu

od Nięcy podpisanego

Rapportu.

Doprowadzając zamiar podróży mojej do skutku, po przyby-
ciu do Wiednia dnia osmego Czerwca r. 1817. roku, dnia nastę-
pnego starademię poznań zaszpanem Beer profesorem teory
i kliniki chorob oczu, oraz Cesarско- Królewskim lekarzem ubogich
chorzych w Wiedniu cierpiącym oczu uległych. Pan profesor Beer
przyjął mnie z największą uprzejmością, wszelkimi po-
mocy do osiągnięcia pożądanego celu narodził i naraził
do swojej kliniki wprowadził, gdzie wszystkich chorzych, ga-
binet patologiczny, Oczu, bibliotekę, aptalmologię, oraz
całe mięscowe urządzenie okazał. - Odtąd codziennie na lekcy-
ach i klinice wspomnianego profesora bywałem starademi-
ę, poznań i najteżbie wszystkim strażę do rozpednienia
przedmiotu mojego dowiadze. Nie mogę tu namilozie wdroż-
ności i głębokiego upoważnienia, i takie winieniem p.
Beer, którew tak w klinice i ako też w praktyce przywa-
tney gdy w arnieyrym chorobom, oczu naradzał lub op-
rauye robił, nawse mam obok siebie mieć nie namie dbas
Gdy z siedmiu miesięcy, ornych zatrudnień moich przy gło-
wny wiedeński szkole dla leczenia chorob oczu, wro-
dony mam szerzicie Imperatorskiemu Wileńskiemu
Uniwersytetowi dai sprawozdowanie do dany mi Justre

— Reji

- Kęsi, powiniennem naprzed opisać stan teraźniejszy my pierwszego
bez wątpienia tego rodzaju w Europie Środkiej. Nim zaś to uoy-
niey, abym okazał postęp jakim Nauka ophthalmiczna w Niem-
iecy, woytkie wiedeńskim do tego doskonałości stopnia doszła,
następnym po tymam opisem

Kiedy niewzruszona silka w armięoych, w państwie orob Kaba-
ranta wa ślepoty, nie mogła być przez krajowych uleczonych
Kary, sławny i szregitowy na ow czas operator Kabarakty
Wenzel; ożywił dla przyprowadzenia słabym, warokum, w
siedzieć do widzenia był sprowadzony krajem. Nieśmiertel-
ney pamięci Cesarowa Marya Teresa nie do stanku na tak
potrzebny w ten arystokracji ludzkiej zaradca, sownie uoy-
wela nadgródzić rozkazada, byleby byłko trzech celnicoych
w naukach medycynych młodzieńców w statucie uczenia szko-
rob oow chwał wydoskonalić. Do uskutecznienia nay-
wyższej woli. Barth, Leber i Stumborg byli przewa-
reni.

Doświadczenie naukowy, iż bez potrzebnej prostoty i
myślni i spokojnej ręki, bez długiej wyprawy i szregitnicy-
sney wozności, pomimo wszelkiej znajomości teoyi niemo-
żna być w operacyach tak ważnego iako też niecierpliwie
delikatnego organu szregitnycym. Najmniey przy albowiem
w samey operacyi bład operatora, lub nie dość orude jego
a wazny, budowa, obo oby się nie, próbawia owożność
choćego wrooku, a tem samem bez żadney nadziei dalszego
ratunku robi nie szregitnego w sto sunkach obywateli kich
narawożnie umartym.

Do ukoni owoym, przednie kurwii, gdy dla doświadczenia owoż-

z go ludzkiej

= gólniejszy w operowaniu rogówki pewna liczba katakto-
 wych kaideemu z trzech uczniów do operowania była prosta-
 zomem, Barth był szereg'liwym do wytek w epid towarzyszo-
 wstwy albowiem przez niego operowani w rok odyskali,
 kiedy przecie operacje przez dwóch innych robione, pe-
 wniejszej wzięci, nie pomyślnie się ukonydy.

Szereg'liwe dla Bartha wydarzenie było powodem, iż wro-
 ku 1773. naprzód lektorem, a w rok później profesorem
 dodatkowa, kursu chorób oczu został aniansowanym. Na-
 ura albowiem oftalmiczna na ów czas nie stanowiła od-
 dzielny katedry, była ona zawisa do Anatomii lub Fizyolo-
 gii doborzona; Barth więc był profesorem wyraznym Ana-
 tomii, do której oftalmologia na oddzielnej psau była odda-
 na.

W oraniu gdy Barth naukielstem trudnił się obowiązkem
 prochaska terazniejszy profesor Fizylogii w wiedzis kim
 Uniwersytecie był przyim pomocnikiem w operacjach cho-
 rob oczu, i prorektorem anatomii ciała ludzkiego. Silny i pra-
 cowity w rozbiornie ciała martwych Prochaska, niednał sobie
 szereg'liwysze swojego naukielca wzgledy, która go na-
 przed wydoskonalid w lezeniu i operowaniu chorób oczu,
 powtore nauczył sposobie przez siebie wynalezionego inje-
 ktowania maza, kapilarnych naczyni ciała ludzkiego, pu-
 trzenie przyznwid się najwizey do umieszczenie na pro-
 fessora Anatomii Fizylogii oraz chorób oczu w warszawie
 Uniwersytecie.

Traskliwy osobro ogólne: całość kadego obywatela swarz
 jacy drugi, orewisbym był świadkiem tych nierapme-
 zomnych

= amongst korupcy i akie grantowa umieć, tncie oftalmologii
w towarzystwie miała. Prozo rny ten monarcha i ak gdy by się
obawiał aby nauka w przyćmiedkim tak ważna osłabiona,
mniej anana, a tēm samēm ni stala się, stakodliwa, rozka-
zał i by Barth wybranych dwóch lekarzy na skulistow u-
kostalić, z tych jeden na nauzy iela chorob oczu, dla prakty
midy orny wojenney, drugi dla cywilney miał być przesna-
wony. Niezawodt Barth Monarchy, w poleconym sobie
wyborze, przesna weni albowiem ku temu przedmiotowi Jan
Adam Schmidt i Jozef Ehrenritter dostatecznie zamiaro-
wi odpowiedieli. Pierwszy z nich ile w nauce oftalmio-
ny postąpił dowodzą, diela jego Ueber die Krankheiten des
Ähräurenorgans Ueber die Nachstaur und Zritis oraz
wypozawie wainieyrych przedmiotow uniwersownych
in die ophthalmologische bibliothek Hlimlega i Schmid-
ta w Braunschweyge wydany.

W praktyce prywatney przez lat siedm na apystanta wy-
wał Barth Dortora Beer zniególniey, pilnoscią i pu-
stypem w nauce chorob oczu od innych uchiazęgo. Trudni-
nie się takowe postwiydła Beerowi do posturzenia i roz-
bienia wielu chorob tak oczu iako też pablicznych in-
czy, do poznania sposobów ich leczenia, a atąd do usze-
nia nowego w oftalmologii diela, podług którego w roz-
ku 1798. tak krajowców iako też obcych prywatnie uoyć
porozą.

Czynny zawozie iako professor i prywatny lekarz Barth,
gdy zpostępnia, ym wieckiem nadawo flone i we nowu

sity, sam od publicznej usuwając się posługi siołowi nau-
 cyzela poruczył sprawować. Katedrę próżniącą, w Uniwersy-
 teście wiedeńskim naia, i moim Kandy innym w jakimkolwiek Un-
 wersytecie państwu Cesarowi Austro-węgierskiemu podległych teyż na-
 uki professor, byleby nastugą, lub drutem, w temże przedmiocie
 napisaniem nad innymi ubiegającymi celował. Konkurs albo-
 wiem publiczny o Katedrę, iako w innych Uniwersytetach za-
 warte ma miejsce, tak w Uniwersytecie wiedeńskim w ten
 czas bywa tylko gdy Katedra wakująca przez innego profesora
 na zaięta, nie będzie.

Prochaska przez trzy tetnie miesięczne podług rejestrowego
 bardziej urzędu Plenta Lehre von den Augenkrankheiten
 Nauka chorob oczu corocznie zwykło wykładaić cheąy poro-
 lezenie chorob oczu, musiał przestai na samej nadci ogr-
 niowanej teoryi, gdyż Barth i jego następcy Prochaska przez
 dwa wiosenne miesiące same tylko ekstrakcy Katarakty w
 szpitalu publicznie robili, innych zaś rozliczonych cie-
 pieri oku, w prawnej operatorki ręki lub rozsądnego leze-
 nia wymagających, zgoda nie urosła.

Też co powiedziałem iako nie się prokarwie, iż oftalmolo-
 gia nie była tak szeroko liną, aby iij teorya z praktyką, po-
 tężona ratując od umiarkowania najdroższy amysł oswie-
 ka, widoczna, dla ludzkość mogła przynieść korzyść. Sława
 i niezaprzeczona wdzięczność tak chorych iako też lezących
 dla Pana Beer wpułomnie pominie się ożawy. Gortliwy ten
 mógł o dobro powszechnie i rozszerzeniu nauki chorob oczu

= wolał wszystkie chytre podrywów i czasowe tylko zawady znieść i poronąć, byleby tak chwalebne mógł osiągnąć cel - jego usilnemu staraniu i nie równanej pracy winniśmy w najwyśisaym Decretum cesarza Franciszka pierwszego w Roku 1819. Decembra 4. dnia Katedra teoryi i Klinika oftalmiczna przy Uniwersytecie Wiedeńskim jest utworzona; na starych zaś i nie poruszonych sparta rządach, wspólne z innymi tego rodzaju rządami otrzymała prawa i przywileje. Szkoła oftalmiczna Wiedeńska, jest jedna z najporządniejszych praktycznych rządów. Zajmuje ona miejsce w głównym Szpitalu na drugim piętrze w trzecim dziedzińcu na przedmieściu Alster-Verstadt. Siedzisko trzech prostokątnych równej wielkości i pod jedną linią, ciągnionych sal, z tych pierwsza dla dawania lekcyi, druga dla chorych płci żeńskiej, trzecia dla chorych płci męskiej są oznaczone. Między salą, lekcyjną a pierwszą, kliniczną jest przedział pięć toki szerokie na kurytarz i dwie oddzielne stany podzielony; w jednej z nich kuchnia dla przygotowania wody, gotowania kąpieli armatów, robienia fomentacyi i. t. d. w drugiej zaś potrzebne w klinice sprzęty są pomieszczone. Długość każdej sali podług miary Wiedeńskiej jest toki 9%. Szerokość toki 7 cali 7. W salach klinicznych w obu podwójnych ścianach znajdują się trzy podwójne okna równej innym całego Szpitalu wielkości które - całą klinikę dostatecznie oświetwiają. Wszystkie okna na dwa toki i cali internasiem od podłogi są

odległe

= odległe, przez co napróżd: vale bez wielkiego ciężaru są przewietrzane, po-
 które przekładanie aby chorey bez potrzeby przez okna ni wygłazane,
 każde okno zestrony podudniowey ma wewnątrz, podwojone okna
 niez, ze strony zaś podnoeney a Kiloniego Kiteaie firanki,
 tym sposobem sale podług potrzeby m. niez lub więcej mo-
 ga być oświetlone. W Klinikach wagiłności równie iak w ca-
 tym szpitalu nie mają w oknach ani w sufitych wentylato-
 rów, miejsce ich zastępują przewody na szpikostona tokia d. szu-
 gura pod tokia szerokie wśiwanie poprzeczney pod sufitem wybi-
 te, które wewnątrz a zewnętrznie są tażra powietrzem.

Cały Instytut Ophthalmiczny a Szpitalny a Szpitalny Turck, a Kto-
 rych osim dla psii męskiej i tylu dla psii żeńskiej są prze-
 znaczone. W każdej sali klinicznej jest osim turck, a które są
 ostery a iedney i tylu z drugiey strony prostopadłe do drugiego
 boku sali tak są ustawione, iż uosimie w osimie wierz-
 ty każde turko otwierając, wyjdzie chorego uwarad, histo-
 ryę choroby i tożnaczenie profesora szpitalnego. W wspo-
 mianoney liorby turck tak w sali męskiej iako też żeńskiej jest
 iedna a oddzielna, nowego wynalazku machina, która tak jest
 urządzona, iż na pociąganiem pasków przez dwa kółki
 przekładanych, saby nawet chorey sam iść podnieść lub zni-
 żyć może. Ławka wszystkie są drewniane i Posiela skda-
 dawny z osimnika, materaca, dwóch wosiannych w śnie
 pastki podciemkiew powleczonych poduszek, dwóch kae-
 kiet przesierad: i tylu korder, a które jest iedna bajowa
 zimą, druga zaś podciemkowa pakulami pitkowana la-

tem, są, wiywane. Każde tużko u kónca ku wódkowi sali obróca,
nego ma ruchoma, a Kielonego Kitaku firankę, a których pięć ma-
rem obok siebie postawionych dostatecznie niewysokich trzech
boków tużko stawiając, potrzebny ich robiony. Przy każdym tużku
jest drewniane kruso i szafka. Na ostatnia szczyt szopy
zamiast szafki a szafki adka.

Na ścianie przed każdym tużkiem nawiszone są, naprzód dre-
wniana wrona tablica z wyrażeniem numeru tużka imie-
nia i nazwiska chorego, jego wiek, religia, miejsce urodzenia,
rok, miesiąc, i dzień wejścia do kliniki, nazwisko choroby, jej
dawność, i imię ordynarjusza. Później: podłóżka karteczka
na której zanotowany jest numer tużka nazwisko chorego i cho-
roby, rok, miesiąc, dzień wejścia, lekarstwa wewnętrzne, re-
wewnętrzne i dyeta.

Po środku każdej sali klinicznej jest postawiony prostokąt-
ny stługi stół z szafkami dla szklarek na oprzyrządowanych
i oprzyrządowany. Na stole znajdują się krucifiks, aparat do
opatrzenia chorych i protokody dzienne kliniczne.

W każdej sali klinicznej i lekcyjnej jest jeden piec żeloz-
ny, dostateczny do zupełnego w razie potrzeby ogrzania.
Podobnie w każdej sali znajdują się regały, według którego
lekarstwa chorym, rozdawane bywają. Podłogi w szafkach
są, gładkie a grubych desek robione. Ściany sal ich sufity, tuż-
ka chorych, kruso i szafki, stoły, drzwi i okienice woz-
stko pięknym trawiastym pomalowane kolorem.

Sala lekcyjna co do wielkości równa jest salom klinicz-
nym w podwiniętych swych ścianach ma z jednej strony
dwa, a z drugiej strony podwójne okna. W ścianie poprzecz-

— nej tu dziedzinou obrócenou jest okno ortery toż i sali pięć
 wysokie trzy łokcie i pód szerokie, pód terra łokcia od pódłogi
 odległa. Okna bezne podobne iak w salach klinicznych mają,
 firanki zielone i szkiele, lecz okno widać nie poprzecznie
 znajdnie, ale w pódziemiu dółny firanka, zielona, na bok od-
 suwana, w górnej zaś firanka, na wale skrzydła, całość
 jest opatrzone. Urządzenie takowe do tego iudynie służy, aby
 w czasie operacji mniej lub więcej pódług potrzeby, swia-
 tła mieć można w sali lekcyjnej są dwa pódwoje, przez
 pierwsze w chodzie i z kurytarza do sali, przez drugie z sali
 do chorych.

Jeżeliż jedno jest tylko wyjście do sal klinicznych przez
 sale lekcyjne, wiele więc osób do gubytutu przychodzi, lub
 z niego wychodzą w czasie kursów prywatnych lub lekcyj
 publicznych w porę obiadową, przypadających profesorowi i
 jego słuchaczom wielce przeszkadniają. Naprzeciw okna wid-
 niego w małej odciętej poprzecznie odległości umieszczony
 jest owalny krata, zielona, obrotowy stopień, stać lekcy o-
 ftalmologii dawane, tu w czasie operacji chorob osób pu-
 blicznie zabierane bywają. Z prawej strony katedry przy-
 sianie na wspornikach pódstawie umieszczone jest popier-
 sie cesarza Franciszka pierwszego z następnym napisem:
Francisci primi augusti patris patriae Instituti hujus O-
phthalmologiae fundatoris piae ac gratae et medicorum
et agrotorum venerationi solem inter positam MDCCLXVI.
 Jako w sali klinicznej męskiej znajdnie się portret profesora
 ra Beer przez uorników nado wod wdzięczności i gębki jego upo-
 wazania

= warunki godnemu naukowcy i lekarzowi poświęcony, tak w sali lekcyjnej
po obu stronach katedry zawieszono są portrety Ricketera, Barthar,
Schmidta, Prochaska, Skarpy i Stiffata, między którymi albo uroz-
mą pracę, lub w szeregu innych, pomoca, do wydoskonalenia i
rozkazawienia naukich robót o sobie wyzniosła przykazyki. Przed
katedrą, ustawione są Tawki, w których sto pięćdziesiąt sucha-
ców wygodnie mieszczą się morze. Na prawej stronie na ścianie
przeciwko tawek umieszczone są przepisy, podług których kazi-
dy do kliniki wchodzić mogą sprawować się powinnem. Przy ścia-
nach poprzecznej i podługowej w końcu sali katedry przeciw-
my, są, ustawione szafy wielkie szafy, w których siedna za-
wiera w sobie narzędzia, orazki i osobami poprzecznymi, po-
wtóre preparata zdrowych i chorych tak ludzkich iako też róż-
nych zwierząt owca. Wazniejsze patologiczne preparata
są: Kwasy wielkości ziarna soczewicy po zapaleniu artry-
tyzmem oka między konjunktyną, a sklerotyką, atonem, Wiek-
nia varices choroideae, skostniałość błony chorojowej, i
skostniałość membranae vasculosaе retinae. W obu osta-
tnich preparatach kanał centralny Dömminga zupełnie
jest widzialnym. Skostniałość membranae vasculosaе retinae
około punktu centralnego iabłka oka.

Skostniałość soczewka, wiele katarakt różniących się ni-
wymiary, wielkością, i kształtem pierwszorzędnych Mem-
brana pupillaris iako produkt zapalenia tony. Stypozoa
la oka prawego kobiety, która ugarawski puerperalnej u-
marła. Wiedwyrazny wielkością staphylococci cerneae
et iridis. Fungus haematodes w oka prawego przez opu-
szenia, wronę i dwie wyieby. Pterigium niepospolitej grubo-

= si, które z góry nadob w oku prawym wyrastające, cęta, błony
 rogowe zakrywają. W drugiej szafie znajdują się rozmaite ma-
 dzie i rozpuszczenia w chorobach oczu używane. W trzeciej są
 narzędzia do anatomii oka zwierzę, bandaż, kompresory, ro-
 zmaite gatunki okularów, osy sztuczne, oraz wszystkie do bydła
 oraz krajowe instrumenta do operowania oczu, lub in po-
 bliższych części zwierzę. Czwartą część w sobie biblioteki
 oftalmologicznej, w swoim narzędziem profesora Beer przebra-
 ne zawiera w sobie wszystkie prawie celniejsze dzieła do bydła
 oraz w oftalmologii pisane. Między mniejszymi w okuli-
 stycznym pisanych dysertacji jest kilka dawnych oryginałów,
 które drukowaniem nie były. Wszystkie dzieła które są bar-
 dziej do czytania potrzebne znajdują się w przedwzorych
 exemplarach, tym sposobem każdy student używający, czyta
 przedy one mié miejsce. Ponieważ nie podobają, jest on oraz wory-
 stki wainiejsze chorobne symptómata doświadczenie opisane, pro-
 fesor Beer starał się one natury przerysować i do użytku
 studentów w bibliotece zostawić. Zbiór ten stanowią wiele ry-
 sunkami i oryginalnymi oftalmologicznymi piśmami wy-
 mi wzbogacił s. p. prof. Barth.

Każdy student w rejestrze wpisany za do niego rewersu może
 brać na czas przetrwania wszelkie dzieła z biblioteki oftal-
 mologicznej; po upływie czasu termínu jeśli by się nie da-
 ley one ratowały, po winien otem donieść asystenta, pod
 którego dozorem biblioteczni znajdują się.

Cała sala lekcyjna swiatłym zielonym Kolorem, a piekne-
 mi obrazami jest pomalowana. Podobnym sposobem upo-

= skie

-stkie Tawari, Szafy, Drzwi orna i Okimie nielona, pokryte szarą farbą. Sala Szkoła Ophthalmologiczna od bezpośredniego sąsiedztwa profesora Talerzy, do którego zastępcą i pomocą oddany jest asystent. Oni mają prawo przyjmować chorych do Kliniki lub innych z niej wypuszczają. Inny są, główniejsze wśród Szkoły, chorych do Instytutu wybierani bywają. —

Naprzód profesor Boer jako Królewsko-cesarski Okulista, obowiązany jest wony otkich ubogich choroby oczu cierpiących w widzenie bez płatnie leczyć. — Trzy razy na godzinę w której, tak Uboży jako też możniejsi do jego mierniania porady się udają, jest treśća spotkania. Si którym są, wstanie lekarstwa opisać dostają recepty, inni zaś opatrzeni urzędowym świadectwem o ubożstwie, cesarskim kosztem leczenia bywają. Wazniejszy zaś przypadki do Instytucji publicznej siewy mogące, do Kliniki przyjmowane bywają. Powtórnie: co dziennie przed rozpoczęciem wizyty rannej gromadzą się obcy chorzy do sali pierwszorzędnej Klinicznej; co stanowi Kliniki, Ambulatorijⁱⁿ zwana. Każde choroby publicznie w przytomności profesora przedniego numeru bywa examiniowany, tu stanowią się rozpoznanie choroby, jej rokowanie, oraz przepisanie sposobu leczenia. Odstąpiły chorzy w rany, przyjdzie do Kliniki, tenże sam uczeń o nim szczególniejsze powiniem mieć staranie. Większą wagę choroby atąd do Klinikibrane bywają. Wazniejsze ulniejszy przypadki tak w ordynacji domowej jako też w Klinice Ambulatorijnej wydają się do oddzielnych wpisów się, dzienników, gdzie imiona i nazwiska chorych, ich miernianie, ^{dzieln}przypisania, krótka historia choroby, diagnoza, wewnętrzne

nie lub niezbytne lub niezbytne lekarstwa są oznaczone. Potrzebie
 ile razy tużka w klinice są próżne, tyle razy asystent z oddziałów
 szpitalu potrzebne choroby wnie do instytutu przyjmować powinien.
 Urządzenie takowe przyjmowania chorych jest najdogodniejszy, nie
 ma albowiem przykrości aby, tużka chociaż przez dzień ieden wa-
 żności w o kulistych chorobami rażte nie były.

Wybrany przez profesora lub jego asystenta chory nim do klini-
 ki przyjętym będzie, następnie w anamnezie należy uszyścić
 powinien. Wszystkie choroby całego szpitalu w stosunku opłaty
 za swe w nim utrzymywanie się na cztery dni, się klasy. Kte-
 go względu choroby wszystkich klinik należą do klasy drugiej.
 Wybrany do kliniki pacjent, powinien zapłacić na dwa tygod-
 nie opłatę rynskich dwóch, krzyżarów trydzieści w ban-
 kowych papierach, czyli na parę krajców czterdziestu pięć.
 Jeżeli zaś chory w drugiej klasie umieszczony powinien
 płacić na parę rynskich dwa i krajców pięćnaście, więc sta-
 do podniesienia summy czterdziestu pięciu krajców do ryn-
 skich dwóch i krajców piętnastu, fundusz uniwersytecki
 wiedeńskiemu na Rządowego chętnego w klinice znajdującemu się
 do Rządu powszechnego szpitalu rynski ieden i trydzieści kraj-
 ców dopłacać powinien. W przeciwnym zdarzeniu jeśli by
 chory nie był w stanie opłacić wspomniany ilosci pieniędzy, po-
 winien zrobić rozwiadowanie o ubóstwie, które mu wyda ce-
 chmiem jeśli jest Niemiec lub opiekun i pleban parafii
 w której mieszka, jeśli żadnego nie ma Niemca. Fech i Kassa
 obywatelska parafialna, na chorych o których ubóstwie są

mi świadczą, podług rękopisów klasy i czasu w szpitalu bawiając się, przypadająca summa mi sięzornia do klasy szpitalnej opłacającej, obowiązanie

Jeżeliby chory w klinice umieszczony do klasy pierwszej należał, na ów czas nad dwa tygodnie zgony rękopisów dwadzieścioro jeden zapłacić powinien. W takowym zdarzeniu Uniwersytet żadnej nie daje dopłatki, jeżeli chory za siebie cetero, ilość płać. Podobnymże sposobem chory do trzeciej lub czwartej należącej klasy jeżeli do kliniki przyjęty zostanie, i jeżeli samem do klasy drugiej należeć będzie. Chory płać, jeżeli przed upłynięciem optaconego i w czasie klinice opuszczając, ma zawoze pozostać, ilość pieniężny z klasy szpitalnej sobie powrócony. —

Miejsce kliniki warszawskiej, sale lekcyjne, gabinet patologiczny, dla chorych iudzenie i napój, lekarstwa, odzieni, piśmiel, bielizna i ich opranie, na wyznaczonej wszelkie, opad światła, podługa, oraz wszystko co bytko do porządnego utrzymania kliniki należy, wszystko to mi sięzornia jako iudzenie napoju, lekarstwa i podługa, lub rocznie: za miejsce i używalność wyznaczonej osoby, fundusz Uniwersytetu wiedeńskiego do klasy szpitalnej opłacającej jest obowiązującym.

Przyjęty do kliniki chory jeżeli chce może własne nożenie iudzenie, i nawzywać nad szpitala one dostarczać powinien. Między innymi co trzy dni dostaje kupa, kośmiel, i porochoy stalażnice i chustka do nosa co dwa tygodnie — płać

= płuca i wątroby w postaci szałafroki, spodnie i pantofle. Kobieta zamiast szałafroki i tarczycy płuca ma kaptanik i spodnie, północny, pantofle, creper pękający na górze, chustki naszyje i do nosa.

Wszelka tak poświęci iako też inna bielina raz w tygodniu odmienniana, bywa, w potrzebie raz na dwa tygodnie, tyle czyściej do starora ile exotycznie się wymagać będzie.

Kuchnia tak dla kliniki iako też dla całego szpitalu przez liczącego się utrzymuje. Wszyscy chorzy trzy razy na dzień dostają, iedenie, i niedanie o godzinie ósmej rano, i bida o południu i kolacya, o piątej wieczorem. - Dyeta klasa drugiey na piątą, i trzecią, i czwartą, do pierwszej mały porcja słaba, do drugiej więcej, do trzeciej więcej, do czwartej puła wa cześniej, do piątej porcja cada.

Porcja słaba, stanowią, na śniadanie: bulion z bułką, na obiad kleik i żurmienny na wieczorem supa. - Porcja czwarta porcji na śniadanie bulion z bułką, na obiad bulion z ryżem, i ciastem przecieranym albo drobniemi żurmiennemi krapami. Kompot, szpinak lub marchew. Na wieczorem supa iak w obiedniu i na cado, piore chleba pwaennego pudaństwa kota. Porcja trzecia porcji: śniadanie bulion z bułką, obiad bulion z ryżem, i ciastem przecieranym lub drobniemi żurmiennemi krapami, ośm setów i cięższego lub iagnięziego mięsa potrawki. Wieczorem bulion supa iak w obiedniu, i dziewięć setów chleba pwaennego na pu

re. Potowa poręczy i świadczenia, bulion z bułką, obiad, bulion
z rysem, ciastem przecieranem lub drobnymi krupami,
komput szpinak lub marchew. Trzy razy w tygodniu dwa-
ście tołów z cielnego lub iagnięcego mięsa pierzaste i raz
idem tyłsi potrawki. Wierzma: Supa iak na obiad, trzy razy
w tygodniu osim tołów potrawki z psuc, krysek lub noiek ci-
elnegoh, dwa razy melopysz, tyłsi razy komput i drui wieł so-
ków i pod chleba pszennego na porę Poręca eala Śniadanie:
bulion z bułką, Obiad: Supa krysen ciastem przecieranem
lub krupami drobnymi, osim tołów iadowitego mięsa,
trzy razy w tygodniu osim tołów cielnegoh lub iagnięcego pier-
zaste, wterzy razy z taniegi mięsa potrawka. Wierzma:
Supa trzy razy na tydzień iak w psuporęczy potrawka,
dwa razy komput i tyłsi melopysz Chleba pszennego na
porę tołów dwanaście. Stosownie do takowego podzi-
tu asystent codziennie po wiryeh wieczornych nadzien
następnym kazdemu wozozego łnośi choremu wypadai-
u, przepisnie Dyetes. Jeżliby choroby z rana do kliniki był
przyjęty, lub dyetes, dniem wprzody przepisana, z rana
odmienić wypadło, na ów czas asystent dodatkowy pre-
ysła przepis, a woryłko bez awdoki uskutecznić my-
rostanie.

Napój wyzozayny dla woryłkich chorych iest woda,
professor jednaxie podług potrzeby iako wyzozayne po-
trawy odmieniac, a inno na to miysce przepisywai
ma prawo, tak koi piwo lub wino choremu przez nie-

=go zalecone, na tych miast wydane bywar-

Zata postuga kliniczna s skladasi z niednego stroia i trzech infirma-
 scti. Do pierwszego nalezy ogzranie i zimowa, pora, woszystkich
 sal i ich ozwiecanie, odnoszeniu raportow, ochedostwo sali lex ex-
 iney, pilnowanie gabinetu patologicznego i wszelka postuga
 przy operacyach lub kursach prywatnych i publicznych. Zna-
 firmarski kobyno straz dzuenna, i noena, w klinice utrzymuia,
 ich jest powinnoicia, postregai wszelkie ochedostwo, od mienial-
 bielizmu, uslugiwai slabozym, rozdawai iedzenie, przygotawai
 synapizomy werykatorye i one opatrywai. Za ostatnia postu-
 ga nie wksiwie so nich nalezy, wuzto albo wien widziaden
 zi Znfirmarski albo ale infirmacya, rozumiaiy inia na,
 wksiwien micyeie wspomniome przykledady plasty, lub
 dluzey nad potrzebę w ropieniu rony utrzymywane bydy. Wko-
 glnoiu powiedzie mozna: it iako potarmy dla wosyot-
 nich przepisywane ichorych sa, nawoze zdrowe i dobre
 przygotowane, tax to ochedostwo i aupeidny we wosyot-
 stkim porrodek lepiy w klinice Okulistycznej, anisili
 w imnych tego rodzaju na kladach sa, utrzymane.
 Proor wspomnionych obowiazkow awyotefa, nalezy
 iemore do niego zupedny dozor nad cadim gospodarstwem
 klinicznim, przepisywania lezarstw, rapporta dzuenne
 i miesieczne, odbywania wizyt wieczornych, i utrzymy-
 wanie dziennika klinicznego. Terazniyony asystent
 g. Rosas Doktor Medycyny, Magister Okulistyki i mia-
 nowany profesor Georji i klinicki chorab oom w Uniwers-
 ytecie podwoskim przez lat dwie obowiazki następnym

profesora w Klinice oftalmicznej Wiedeńskiej wyprzedniał, od tam
czas co raz nie iden i celniejszych operatorów chirurgicznych
na asystenta przeznaczonym będzie. Tym sposobem poda-
się większa rozgłosność wielu osobom do wydoskonalenia się
w nauce oftalmicznej. Życzyłoby należało aby wybrani
do tego przedmiotu ludzie potrzebnymi porządkami nauk wró-
gami, rozostliwoscia, w oftalmologii doskonalsze się ma-
gli na przystość wiele chorób oczu do tam nie dosięgłych
bionych, porządkiem i innym skutecznie zaradzić. -

Liczba uczniów w rejestrze wpisanych była w pierwszym
paźniku dziewięćdziesięciu osmiu, z których trzydziestu
osmiu udrzemiów, sześćdziesięciu zaś Krajanów z roz-
maitych państw, Cesarstwa Austriackiego zebranych. Winy-
ta chorych ranna w klinice co dzień między godzina-
na, iedy nastę, a dwónastę, bywa i wyksd. Winytę ran-
na, profesor sam odbywa z uczniami, wieczorna, zaś
onoło godziny zwarty sam asystent lub w przypad-
kach ważniejszych wejsiód z profesorem. Odbywanie
samotne bez uczniów wieczornę winyty nie jest bez wi-
doznej szkody dla uczniów, bo chociaż wiele chorób oczu
mianowicie po zapaleniach nastędych, nieulegają, wieczor-
nym ciaccerbajom, jednakże woselkie inflamacye z wny-
trney lub zewnętrney pochodzące przyozymy, miano-
wicie sympatyorne do których szczególne astrykyorne,
wysypkowe i weneryczne należą, najpospolitej wie-
czorem wzmagaia się przedkiego częstość zaradzenia

potrzebnie

= potrzebna, i na cześć delikatna budowa oka w krótkim nader-
 czasie bez ratunku zupełnemu zniszczeniu koniecznie ulżyć mu-
 si. Każdy uczeń jeśli chce może w Klinice chorych leczyć, byle-
 by byłto wprzód profesorowi lub jego asystentowi oswym so-
 niąc zamiar. Uczeń publicznie chorę Examiniując, mia-
 nując chorobę, przeprowada jej bieg i koniec oraz oznaża spo-
 sob leczenia.

Największa korzyść, jaka może być z uczenia się Kliniki mieć
 można, w ten czas się otrzymuje, kiedy chorzy pierwszy raz
 examinowani bywają, profesor albo wtem tak samo, choro-
 bę, jako też jej głębsze symptomata oddzielnie objaś-
 nia, i one sposobami cierpienia porównywaia, bycia,
 oraz swe własne i innych doświadczenie na stwierdze-
 nie prawdy przywodzi. Następnie po examinie historia
 choroby w nie mieckim lub łacińskim języku publicznie
 przy twiku chorego czytana, bywa, lecz jeśli jest choroba ope-
 racyj wymagaia, na ów czas też samo przed samą ope-
 racją, czytanie się awyko. W dalszym biegu choroby, jeśli
 nowe w niej sąsady odmiany lub sposoby leczenia zo-
 stał odmieniony, Uczeń publicznie Dziennik wytać po-
 winien. Naostatek gdy chorzy z kliniki wyjdą, Ordynary-
 usz najdalej w dnie ośm caza, historia, choroby ze wszyst-
 kiemi dziennikami i własnym podpisem profesorowi
 oddać, które do oddzielnego rocznego zrymku Klinicz-
 nych dziennika z niektórymi uwagami i epikryza, sam
 wpisując i w roku następnym do biblioteki
 oftalmologicznej oddać. Korzystniej dla ucznia byłoby,

istotli sposobem unas zaprowadzonym, kazde lice oddzielny
miało dziennik do którego wszystkie historie chorob przez cały
rok na tymże lisciu leczonych są wpisane. Kazdy wiec uczen
kiedy sobie rzyzy moze wszystkie historie na raz do wytywai
i z onych potrzebne robic wyicagi w az nietylko przypadki chorob
ocne w klinice leczonych, co lat trzy drukiem się ogłasza, se-
chod zaś z przedaj rozni ków na powięzzenie biblioteki oku-
listycznej w klinice jest przez nasony, Pierwszy tom roz-
nika w tym roku ma być drukowany.

Pa unowieniu wiazky klinicznej przed poludniem między godzina,
dwunasta, a pierwsza, profesor Beer piiz rary na bydrien Simacy
teorya, oftalmologii podlug własnego druda, Lehre von den Augen-
krankheiten als Leitfaden zu seinen öffentlichen Vorlesungen.

Kurs cały nauki okulistycznej w ednym mie, Bondory roku dwa są
pod roze publiczne examina, na których kazdy examnuiający się po-
winien napriod s'ownie na uorycione pytania odpowiedzie, polstere,
prawinien examnowad chongo na ocy, oznaczy i dyagnosow pro-
gnosow i przepisac potrzebne s'rodki do uleczenia się. Pa kazdym exa-
minie profesor Kraasowi g'sownemu wakod donosi o tierbie ogolney
uczniow, o ich postypie w nauce o stanie ogolnem i szeregolnem
kliniki, o tierbie chorych do g'ubytutu w ordyech, wy leczonych i
w nim ponostajacych.

Najiasniejszy cesarz Franciszek pierwszy z podrozy tego roczny
do Dalmacyi najwyiszym Dekretom rozkazal rary, aby we
wszystkich uniwersytetach państw berdu flgo podleglych oddziel-
ny był profesor teoryi i kliniki chorob oczu, aby g'ubytuta pra-
ktyczne na wzor wiedeńskiego byly zaprowadzone, i aby w kazdem
mieście stater ^{iny} jeden okulista kosztem skarbowym zosta-
wał

= was utrzymywania. Jaz sama, naywyzsze, wole Pan Profesor
 fesor Ordinaryny, zostal miarowany. Ostadz powinno sie, iest
 w naystkich uornicis Medycyny w klassie piatay z nayduzaychis,
 kursu catego teorji i praktyki chorob oczu suchai, i z niego bez
 publiczne i ako tez prywatne siude odawai examina. Specy-
 w Uniwersytetach Austriackich otrzymal stopien magistra O-
 kulistyki, powinien byc w prody naymniey magistrzem
 Chirurgii, powtoze: powinien pierwiy suchai catego kursu
 teoriy i praktyki oftalmologii z niego dwa publi-
 czne stozys examina. i otrzymal klasse uluiazaych, potrze-
 ie powinien okazai na swiadzenie iz pilnie przez rok cady
 Klinice oftalmicznej, odwiedal i w niej choruych naymniey
 trzech pod przewodnictwem profesora kursu, prozawate. Obo-
 wiazany iest publiczne przed examinem robic operacye, kata-
 raktu, sposobem jakimkolwiek beda do tych czas naymniey
 nastat, popiate: iestli ubiezayaych o taxowy stopien iest
 udrzemieniem i w obcyim Kraiu stopien medycyny otrzymal,
 powinien przed examinem stozys na pismie zarzenie, iz
 w krajach Cesarza Austriackiego zadney praktyki lekarstwey,
 do ktorej tez okazistyczna nalozys, odbywai nie beda.

Po opisaniu porostku i wrostku oftalmologii w panstwie
 Austriackim po okrycieniu bezarniey szepicy staru, czas
 iest abym Uniwersytetowi doniosl o wyznosiacach, ktoremi
 przez czas mego pobytu w widniu iaz glesis trudnidem.

Proz codziennego wzogorowania na lekcy teoriy i pra-
 ktyki tak w Klinice oftalmicznej iako tez na wyzstach do-

= mowych w mieszkaniu profesora Beer odbywajacych sie, sta-
ratem sie naprowadzajac na zupełnie budowy oka ludzkiego,
aby m. t. m. łatwiej i pewniej potrzebne na nim mógł
robić operacje. Dla tej przyczyny przemawia pro-
fesor Beer i w innych Anatomii oka ludzkiego prywatnie
nie uory, szukałem i u J. P. Rosas asystenta
Kliniki. Preparacje nerwów i iniekcje naoczni Kow-
skich tak samego oka iako też innych ważniej-
szych części ciała ludzkiego winieniem J. P. Doktorów
mer inspektora w gabinecie Anatomijnego w Akademii
wsienniej Cesarskiej. Poleconym będąc profesorem
w Prochascie miałem okazję prywatnie szukać u
niego anatomii, oka i widzieć w ważniejszych operacjach of-
thalmicznych na ciastach martwych i żywych robione.
J. P. Beer dopuścił być profesorem, extraordinary-
nym, miał prawo prywatnie uoryć operacje okulie-
strycznych. Tworzenie do Kursu jednego dziełko osob-
nawo. Każdy do takiego towarzystwa wchodzić pod be-
pośrednim przewodnictwem Nauczyciela, były rary na cia-
stach martwych powstania operacje, do póki każdy szere-
gólnie ze wszelką potrzebą, rozumnością, odbywać nie bę-
dzie. Skoro ile możności dostatecznie namierzone mu do-
powiedzieć celowi, brałem Kursu prywatne operacje o ku-
listyrycznych naprowadzając u J. P. Rosas, powtórze u profesora
Beer, pod którego dozorem przemienić oddzielnie ewidensem się
w tychże operacjach, potrzebie, tenże sam Kurs operacyjny
powstający

= powtórzyłem u p. Doktora Jäger, którego biegłość w operowa-
 niu prawie iemu samemu jest tylko wświadczeniem
 Ciągle doskonalsze w operowaniu, zjednało mi niezregulow-
 ane zaufanie Profesora Beer, pod którego przewodnictwem
 miałem szerokie roboczo u dwóch ludzi przez ekstrakcyjny zde-
 mowac katarakte. Pierwsza była robiona publicznie na
 wświeku 65. lat miazym, przez sześć lat ślepyim dnia 15.
 Maja r. r. z promy słnym skutkiem goja chory do skonal-
 widrac we trzy tygodnie po operacji z kliniki wyzedł. Dru-
 ga, na starcu 78 letnim przez lat trzy ślepyim dnia 27.
 Maja r. r. publicznie odbytem w przytomności Wz. reonywi-
 stego radcy stanu, Radcy poselstwa rosyjskiego, w wie-
 dniu Barona O. Wz. reonywistego radcy stanu Jana Pi-
 tra - Francka m. m. Panow D. Matuzelki, Dyrektora nauk
 mdyoraych w państwach Cesarza Austriackiego, D. Mu-
 zer Driekana fakultetu mdyorayego w wiedniu, D. Fickler
 Nadwornego lekarza, notaryusza mdyorayego fakultetu,
 oraz Kommissarza examinacyjnego D. Virenot, Kommissa-
 rza examinacyjnego. Operacja pomysłnie zrobiona szere-
 sily^{wy} miała skutek goja operowany na obie strony do skonal-
 nale widrac owartego tygodnia po ekstrakcji z kliniki
 wyzedł. fo się zięga do chorob o. o. wazniejszych, kto-
 re tak w klinice miejscowej i Ambulaterijnej iako-
 też na wizytach chorych do mieszkani profesora
 Beer codziennie przychodzaych postrzegai mogsem, ze dla
 krótkiego wyrażenia w następnym umieszcim tabellim

Itaxowego wykładu potwierdzenia, iż samo tylko choroby w klinice niżej-
wzowej lezone, oznaczone mają swój bieżący, innych zaś wiele
opisać nie jest podobna, gdyż choroby mniej exuli o rzadkie wyłącza-
nie się pospolicie gdy się lepiej mają i w innych o zaradzeniu się
bywały mniej nie przychodzi. Postrezenia wzmiankowane nad biegem
rozmaitych zapaleń tak samego oka i tak też pobliskich jego
części przyniesie tu zamiarom, chorobnych zaś chorób nastę-
nie ich bieg i lezenie w późniejszej opisanej formie. —

Pomiędzy najprawdopodobniej zemi chorobami oczu, zapalenie skro-
fuliczne pierwsze ma miejsce. Skropfuly albowiem u dzieci strze-
gólnie w wiadomości tak są pospolite iż pomiędzy sobą, diuwiędnie-
ścią albo skłonnościami do skropfuli lub widoczne ich oznaki na se-
bie noszą, /: typhus, diathesis et dyscrasia scrophulosa /: Dla tego
zapalenie oczu lub powiek u dzieci skropfulicznego, chociaż prze-
ważnie reumatyczny lub katarowy ma charakter, w krót-
ce jednakże skropfuliczny na siebie przyjmie, i w lezeniu
na siebie szczególniej się wymaga. Wzajemnie jest wpra-
wicie podział skropfulicznych na dwie celniejsze klasy, w pier-
wszej zapalenie skropfuliczne miwać zwykło wrodziki
ropiaste z przyszczoń powstać /: ulcera purulenta ex pustu-
lis /: w drugiej wrodziki ich chorowe z przeczernym wynikiem
/: ulcera ichorosa ex phlyctenulis /: Jęły są wrodziki
takowe na środku błony rogowej szczególnie znajdować się
zamiębane lub niewłaściwie lezone bywają, byle są w
pierwszym przypadku przedurawiają one błonę rogową
i dają powód do rozmaitego opadnięcia tęcz /: staphy-
lomatia iridis /: w drugim zaś niwierać im przednie blaszki
opadnięcie warstwowate błony rogowej /: ceratocele /: lub roz-

— w o l n i e n i e

wolnienie i przepuszczenie nacyn konjunktyny oka /; parowos / nie-
 uchylenie po sobie maia. Wypadki takowe iak sa, szkodliwe
 dla budowy, i funkcji oka, kazdemu iest wiadomo.

Drugi rodzaj wzglednego zapalenia oczu, iest inflammacya ru-
 matyczna lub katarowa, podlegajacy iak konjunktynie sa-
 mego oka lub ponizek zapalona, blednie. Podzial takowy za-
 bignienia na rozmaity naturze bten iest rozdrony; kon-
 junktynowa albo wiem tak btony rogownicy iak btoni sklerotyki,
 przor btony, przewody id gruczoła trawego btony na powierzchni
 oka wykwaiacy, nalezia do bton serwowanych. Konjunktynowa
 zai wnetrzna, powierzchni, powiek miednic i sadrawek
 btony, wyiictaiacya przewodami gruczołow Meibomiusa
 podziurawiona, do bton szlamowatych iest polierona. Jedna
 wiec i tak sama przyozna te lub ewa, btony razacy, w pier-
 wozym przypadku reumatyczne, w drugim katarowe twa-
 rny zapalenie. Wraz z koscia wydana aby inflammacya w obu
 rzecem btonach, lub w calym oku w iednymie, momencie wznie-
 cona, bysa, wospoli iest zapalenie powazkawe iudney wzgled-
 na niezakam ozasie roziazgani. Do drugiej. - Prawdopodobny
 zapalenie katarowe i reumatyczne tak bydy powoznechne,
 ii przodzien iuden osob kiltanawie z takowin razgnie-
 niem widziei mogsem. Do przyczyn zapalenia nalezi ady
 niezwozozagnie nagsa odmiana temperatury powietrza,
 gwastowne sneke na przemian zwidystrosmi wiatry i ma-
 znos na korravawie i w iudney wapiennego powstaiacya, btony
 ulice i drogi w widniu sa, wyidane. Inflammacya takowe
 wozie iest i przyczyni iest karonie wzogitowie i mychlosie kor-

— oryby

= wysy, i naczey zaś in blepharoblenneram, albo optothat-
molemnorrhæam lub w eba gatunki rarerz pochodzily,
w wywraceniem lub w kroczeniem brzojow powiek f: entropium
vel entropium f: albo wosabienie muszkulow podnoszacych
go powiekę wyzszaz f: Atonia levator palpebrae superi-
oris f. -

Po między rzadkimi lez ta nayniebieszpicarniej szerni cho-
robami oczu i powiek lioza, sie blepharobleumorrhæa et opto-
thamobleumorrhæa a która, dawniej w niemowlactwie
nieubawicznie optthalmia neonatorum zwano. Główniey-
sze ięz siedzisko sa, domy opruzerowuyek. Zapalenia tego
rodzaju z prostey inflamacyi gruzozkow powiek nay-
wiecey pochodza, mianowicie gdy choroby sa, słabej kony-
tynji skropulionami gory nader drazliwa, skóry maia, lub
wskazonym sposobem mieszczac musza. Bieg tak ich
bywa przedki, w zamaganie sie symptomatow tak gwałto-
wne ięz przy naywiekszym nawet staraniu, ledwo mo-
żna byd. od zupełnego uniszczenia oczu zachowac. Wli-
czy dziesieczu przypadkami w Klinice micyrowey lezome-
ni, osim wczesnie do instytutu przybytych szeregowie
uleczono, dziewiaty zaś przez zaniedbane lezenie woku
prawym dostal opadnienie bzozy gromowe f: staphylo-
iridis ramosum f: a z utrata w zroku narazow.
Oko lewe ocalone zostalo. W idnim zdarzeniu exfoliacya
blaszek powierzchniowych bzozy rogowej lewey nastapila,
po oterech tygodniach blaszki rozwetrzane na nowo od-
sy, i choroby na obie ulczony byly.

Uwaraj

Uważając nastanie rozwinienie się, zaradliwość, szlamy i ro-
 py z osnu, w pierwszym i drugim przypadku zapalenia wy-
 pływających, porównując wszystkie charakterystyki blepha-
robleumorrhoeam et ophthalmoblephmorrhoeam oznaczają-
 ce, symptomatami, które ophthalmia endemiczna, egipska
 stanowią, tak trafnie przez Apelinęgo i Lemmę opisana
 porównamy się, iż oba te rodzaje zapalenia zupełnie we
 wszystkich mają podobieństwo.

Trudno jest porać dla czego w wiedniu pomimo takiej zży-
 cności ratowania od zmniejszenia wrotku, ślepoty doświ-
 pospolita, głębi rany widzieć można tak wspomnianych
 dopiero zapaleń iako też po zapaleniu tęgry, opadnie-
 nie błony rogowej kuliste lub koniczne staphyloma
cernea vel bulbi oculi, atrophia bulbi i t. d. —

Wielka część dzieci w domu ślepych, młodość niemowląt
 odwrótych w domu opuszczonech, wiele osób w domu powst-
 ałszy opieki bez wrotku, temu rodzaju i zapalenia oczu
 swe nieuzupełnia wienni.

Między zapaleniami miejscowemi oka ophthalmitis idio-
pathica i jedno było wazniejsze w oku lewym, gdyż prawe
 i zdrowe w roku przewidyw. przez tenże gatunek zapalenia za-
 raziłoby, zmniejszone zostało. Główna przyczyna choroby
 tego zapalenia była wzrostanie, iż choroby reumatyczne
 reumatyczne cierpieć, dnie i nosz wstępni przepiędnie mu-
 si. Jako zapalenie miejscowe oczu od pierwszego momentu
 nastania obosobnie lezone, pomysłnie kończy się zwy-
 kło, tak też rzadko nieuzupełnia roku skutki. W przy-

wieźdionym dopiero przypadku gwałtowność inflamma-
cji w drugim okresie na bęben i woreczek serowkowy roz-
ciągnięta, miejscowe rozciągnięcie błony gronowej z worecz-
kiem serowki sprawiła. Tak powstała katarakta wo-
rzone serowkowa z przyczynieniem byłym błony grono-
wej f. cataracta capsulae lenticularis cum synechia po-
sterioris partiali.

Normalnie ciała obce znajdują się w między powieką, a okiem znajdu-
jąc się wewnątrz, lub też do błony rogowej, sklerotyki, albo do wewnętrz-
nej albo zewnętrznej mechanicznie chemicznie lub w sposób wewnątrz-
kowy lub mniejszy przestrzeni drzazgi, wniknięcia, tarania,
chemosim, epithalmitidem, intermamrel cataractam, etc.

W wieźdnie były ludzie około różnorodnych szeregów meta-
licznych fabryk prawni, zapalenie barwne z ropidok re-
tarznych, miedznych, srebrnych i tyndry, piasku, wapna,
odłupów kamieni, drzewa itd. do oka wpadłych, do których jest po-
spolite. Między innymi tego rodzaju przypadkami, były
były wainyore: pierwszy nastąpił po przebiegu wyzdems-
tka przez całą jego środkową drogę po przecięciu włókien bło-
ny rogowej, sklerotyki i tęczny w tym miejscu gdzie jest orga-
na zwojowa, sieć tęczowa, trzeci po wpadnięciu wapna ga-
zowego do oka, W pierwszym przypadku była gwałto-
wna nastąpiła exoftalmia, iż tylko zapalenie było. Wy-
padało błony oka otworzyć, aby ropę w nim zabrana, wy-
puścić a przez to tylko i wstało oka ciałem. W drugim ro-
zowieniu, zapalenie chociaż mniej gwałtowne. cataractam
lymphaticam, grumosaam po sobie miało. Zapalenie po
wpadnięciu wapna nastąpiło zupełnie mykrosone było. W wieźdnie

= kromy wzgledu przypadków po oddaleniu ciała obcego i po i przyso-
wie nimnych fomentacji, wozelkie sde skutki ustawai mwy-
rdy-

Od czasu odkrycia ochronney w akupny, gdy ospa tak nad ko-
stadawie choroba, wiele chorob czasu powiek kanałów słowych,
woreczka łzowego i przewodn nosowego ledwo napisu. no-
steia nam wane-

Zapalenie czasu odrzeme w okresie porychania wysypki nastaje
z wrodzikiem wstony rogowcy *(epicaumata)* i za tytko widziadem.

Po przejściu zapalenia porostaje od wrodzików faulki, w roz-
potrójny robidy, z czasem jednakim gdy bleda rogowa zapadny
swdy kontakt odrykad, choraz ruzidnie mogła widziec.

Między chorobami czasu wenerycznymi, zapalenie pierwiaszkowe
i następane tacy, wysto sie wydarzaia, *(Gritis syphilitica genu-
ine et secundaria)*. Stary po epoliciu iedne oko i drugi, nadko sie
wydarza aby widnymie czasie oba oczy byly chorobnie dotkniz-
ke. Zapalenie tęgny pierwiaszkowe weneryczne z kondyloma-
tami *(virgata galli)* u brzegu siliarnego i rzuciwzego, u dwóch
osob widziadem. Niewiem jakim sposobem, takowe zapala-
lenie ukoinylosing gdyz choray pod koniec choroby wiecey ra-
dy profesora Beer nie nasizgali. *(re. skiey sie, wydarza za-
palenie tęgny następane, które wazkolwier w biegu swaim mniy
kwastowane, zawozie idaracie bez przyzwolitego leczenia, iedki do
wnetronnych organów oka inflammacya roziazgala, za-
rosimianie mniy *(atresia pupille)* i ospruzozenie pu mo-
su skalannego *(Synchisis)* odmiana w mioszaninie re-
tyny, w woreczku sroczkowym, a ten samem w czasie raz*

ciwno następowaly.

Zapalenie błony artozytowej pierwiastkowe bardzo rzadko postę-
galem, lecz częściej widziadem zapalenie błony następne po opo-
flammasjach prostych reumatycznych ranieobanych, lub co się
najczęściej wydarza, nie wstąpienie błonowych. Wzrost i przyro-
ste barowego zapalenia błon, dołato wrost choromu, inawey
raz katarakty lymfatycznej, doskonała, lub niedoskonała, koweyi-
nie zwykła.

Co się tyczy do operacyow w leczeniu chorob oczu wzywanych
te częścią, przez samego profesora, częścią przez jego ucznia
Doktora Jöger, częścią raz przez kliniki asystenta bywały ro-
bione. Wszystkie operacye publicznosci odbywaja, wraz powro-
zeniem wizyty klinicznej ranney. Między liczbą wycięz szna-
ronow, chorych 109. przez operacye, uleczone. Z tych 56. było
kataraktowych. Aby zoperacyi katarakty pomysliły, na sta-
pił skutek, niedoświest, iżby ona była prosta, aby oko i jego sa-
siednie częsci doskonała, miady budowy, aby chory tak pod czas
samey operacyi, iako też w ciągu leczenia ranionego oka, pro-
koy nie się zachował, potrzeba szczególnie, iżby podług gaturku
katarakty, tenlub owy sposobem a był wybrany sposob, bo
Kiedy Stimby i Langenber w Göttingere, watter w Landsküt,
Graefe w Berlinie, Adams w Londynie wszystkie prawie katar-
rakty przez dysekcyę, czyli katarakty idem, kca, leczył, pro-
fessor Beer w wiceniu niezmiennym doświadczeniem stwier-
dza, iż same tylko mięskie w humorem wodnistym rozpu-
szyć się mogące i takim wziękane przy dietnej wyprostności naczyn
absorpcyjnych, barowym sposobem mogą być lezone, inne
raz wszystkie katarakty powozeknie wydarzaia się, zupeł-
nie

emii lub wrodzone twarde, so wznowowe, albo wznowowe lub z obu stron
 przesłane, większej lub mniejszej objętości, pierwotkowe i nastę-
 pnie prawdziwe i fałszywe albo rozdzielnie: przez ekstrakcyj, lub dyscy-
 pny, albo palatynie; przez depresey, lub rektinacyę, lesionę bywającą.
 Szorstka albowiem wrodziska nie przekłada żadnego sposobu rząd-
 zruży, lecz stozownie so gatunkem, katarakty ten lub inny opero-
 wania wybiera różnaki.

Od pierwszych dni 18. listopada roku przeszłego do dnia 20. grudnia
 bieżącego roku operowano przez ekstrakcyj, na obu oczach
 26. na lewym oku 29. zbych 40. wzrok odzyskali 6. tak stami
 spokojnego w czasie operacji i po niej zachowani aż chorego,
 iako to dla niesprzewidzianey modyfikacji wybranego metody
 operowanie, mniej pomysłny miał skutek.

Przez tenie przeciąg, czasu sześć było przypadków gdzie dyscy-
 pny czyli katarakty w zarana, pomysłny miał skutek
 Młodzi tak, liczą, był jeden 14. letni młodziwiec od urodzenia
 na obu oczach ślepy, którego przez operacyę, zupełnie wzrok
 odzyskał. Młodziwiec po przeciągu czasu ka również po sobie
 mniej lub więcej zaemio wywstawił chorobę, którego nie ma-
 gę być nigdy w humore wodnistym rozpuszczonym, albo
 iny siągać ku wie, czyli armen / ligamentum cilliare / i
 orestę, zostawiać stzenie, lub też ona, wypełniając, wzro-
 ku chorego pozbawia. W piżem przypadkach po dyscy-
 pnie kłosa, rogowa, robionej, w oczach szorstki zbietaty
 stzenie zostawiać. Potrzeba było w kłonie rogowej incyziją
 robić, aby sta pomoca, naocznie podwójnego Risingere
 lub pojedyn onego Langenbake albo strony prępków J'gene, za-

wady do worka w Komurze byłby one najgorsze usunąć,
co się tu w wyrostkach przypadkach pomyśleć stało.

Dwa razy nakłanę, zporządany skutkiem robionym mia-
tem zgołno u widzieli. Dla głębiekiego albo wiem podziemi oka
w orodzku i po czyniający się iritophthalmie w drugim zda-
nieniu, dla przynosi niemi uzęsi owego uved do przedniej wy-
si w orodzku co owieki w drugim, inny sposób operowania mi-
może być przedsięwzięty, zważywszy że w wielkość i twardość
Katarakty miano na uwadze.

Do oddoszyt operacji oem robienie sztucznej rozniey na-
liny sposób Cheveldena i Adamsa na macieciu podwinięty
lub przedarcie tęczy per leucatoriam i zaliczany nie jest w
rywaniec, ponieważ pewniej wyięciem wzrostowem tęczy
per leucatoriam lub jej odstawieniem od miejsca wy-
stępu per corady alis, może być zastępowanym.

Dla uniknięcia podwójnego obrazu diptopia i szarowa-
nienia w ten czas się sobie wyjada, gdy chore na siebie cory
prócz światła percepcji, nie widzą, nie widzi. W tym przy-
padku gdzie correctoria w oku prawem robiona, była, bli-
zna z obwodem białkowym icatrice cum peripharia leu-
comatosa i cetera, prawie błony rogowej, szarowata, na-
leżało w przędzy potrzebami lekarstwami obwód bliżny usunąć,
tym sposobem uzyskać ku zrewolucyjnemu, Katarakty oka w bte-
nie rogowej prawostronnie miejsce, zrobić w nim inycyją,
wyięgnąć naoykiem pojedynczym uzęsi tęczy i zniey-
padająca, ilości nożykami Dawidle wyięć. Operacja
tak robiona wmyśliwie się ukonczyła, gdyż ślepy wrok od-
czekał, a po trzech tygodniach Kliniki bez przewodnika
wypoczął.

= Odlazczeniu szary od więzła wylciarnego sposobem Weissingera
 raz ieden pomyslić było robione. Ponieważ iść wiele przy-
 padków, gdzie w zupełnej na obu oczach ślepcie ze wszelkich
 oznaków, nie można z operacyi, iako iedynego do ulczenia
 środka, dobrego przewidzieć końca, w takim zdarzeniu
 iść przez operacyę, nie chęć ani traci o iść nadzieję,
 iż ślepcy przez nią, uzyskać może, robisz, lecz tylko dla
 próby operacya. W takowym przekonaniu uwzględniono
 sytuację, również sposobem Weissingera odświeżeni Ka-
 tarakta lymfatywna, na obu oczach maiażem, u któ-
 rego humor stankonny anacornie był rozpuszczony. W mo-
 żdzie gęsty białawy od ligamentu ciliarnego oddzieleny, zosta-
 ła, chęć światła wyrwał, lecz później gęsty przepuszczony
 naonyt białawy krew do Komurki oka była rozdana, nie-
 podobno było wyjąć doświadczeń. Później iść dzień dziesiąty
 po operacyi, żadne groźne symptomata do tych czas nie
 nastąpiły, o przedziwnej iść ratem natury, iż w razie ślepy od-
 zszere.

Później wspomnianych choć iść rozognany okulisty zęzi do
 ulczenia potrzebniażyc, operowano z dobrym skut-
 kiem, raz staphylocoma corneae sphaerium i tery rary
hypopygium fabrywa, pięć rary pterygia i pięćna iść
 rary chatawion.

Wewszystkich przypadkach gdzie nie ma zrozumienia
 tarsow f. trichiasis f. lub osłabienia skóry powięki f. entro-
pinum f. na we wnetrzna, w rogówce, powstaje chro-
 niowce nader bolesne powiększenia oka napalenie, któ-

one wzajemnie blony rogowej przechodzą w siebie. Niepodobna
było swoda, dotąd usunąć z wnętrza, pęknięcia, przyrosty, i
głębokości, oko, ani wyjęciem w powiece osłabioną skórę,
f. operatio entropii / ani in wypaleniem nocnymi kawy tykami
nad miazgą ułiarniem Albina nastosowaniem, ani do ty-
kaniem bregów powiek garbnikiem / principium tanicum / ani
wyprowadzeniem krostkami całego bregu powiek lub też wyry-
waniem rozrywaniem samych rzęś, w wyjątku albo w cięż-
kiej próbie nader bolesna, nie pewna, występuje inne daleko gorzej
po sobie niewady skutki. Najnowszy sposób leczenia na tem rze-
zy, aby breg powiek, między punktem trawym a wierzem między
powiekowym zewnętrznym, wewnętrznym lub całkowicie rozdzielić,
breg zewnętrzny, gdzie krostki rzęś się znajdują, od wewnę-
trznego oddzielić. Zwyczajnie rana przekożę, i jeśli blona rogo-
wa nie jest nadto rozciągnięta. Wzrost chorobie rychło powraca.
Podobnymże sposobem używając distichialis lezone było. Wy-
nalazca tej operacji Jan Gögger pomysłnie dzielił osobom
w powiekach robid rozciąganie, i dążyłby raz sam w jego przy-
tomności miadem przekożę operowania.

W darszeniach gdzie entropium i osłabienia skóry pochodzą-
to, kwas siarczany około bregów powiek nastosowany, dziełnie
skutkować. Zapalenie tak samego woreczka Browego / derioey-
stitis / iako też otwartych jego otworów / Anchylops / jeśli by-
ła niedbana lub niewłaściwie lezone, dawadł powód do
chorob następujących, które w niedawnych nawet czasach pra-
wie prawie albo na ciemności, lub też i najwęższym, i najwęż-
szym, trudnością, lecz się, mogą, uważano. Mówię tu o chor-
ni woreczka Browego, o jego wodnym puchlinie, o fistule bro-

wey prawdziwej i fałszywej. Jeszeli liwienie tych chorob
 przez Snella, Mejan, Lafrest, Pchit, Humber, Labanis, J. A.
 Schmidt etc. podane, niezmierny choroba; lekarna wymaga
 cierpliwosci a nasze bylo niepewne, boy daleko Tagod nie-
 sly nazywajacy trafny od kryd sposob profesor Beer, ktoron
 w krótkim czasie jedna, mady, puehliany, weterka Trawego,
 sześć fistul Trawnych prawdziwych i dwie fałszywe przy-
 mnie naliczyli.

Tego co przewidziadem, gdy porozumieli ophthalmiologii uwa-
 zali niechujemy, nie podobno jest naprawczych tych wiekniech
 Koszyki iakie zniny dla dobra ludzkiego wyplywai mogaz.
 Doświadczeni nauczyli, iż choroby oczu nie sa, wybaczenie
 idney prowinny lub idnemu Kraiovi wdasicwe, sa, one
 mniej lub wiecej wozdy pospolite, one chorobie nie slyz-
 stlivi stlivi cate swerzyie w iemnosci prozpendrae mi-
 szaz, nieznanymiaz ktoby im najdrozszy umyod wdo wieka
 odkryl, wartosc onego w skasad, ze nas rozmaitemi spota-
 bami operowania i widzeniem wielu praktycznych ra-
 zdadów do nabycia potrzebney do skonadoci wlecania
 chorob oczu dozyli tytko moina, wiecnie wiez sławniejszy
 okulistyyczne szkoly w Niemowch, Francji, Anglii i Pru-
 snich anaydziaz, iuz za istobnos, uwaziam potrzeby. Nod-
 to w takowey podroiny proz innych orgzi miedzypry pra-
 ktyczney szeregolnicy nastano wie sie nad chorobami wie-
 ku Dziecinnego, miodzienowca i keni, ktore w rbocon-
 nia systematu nerwowego pochodnie nazywaj. W tem
 przekonanie Najpocorniey Uprawom Imperatorski

Uniw. Wileński, aby rozważony przesano się nada mia
moiego, podróż do mięsie wspomnianych na rok i więcej
przedsię mi racy. w Wiedniu 1848 Roku 16. Lipca pod-
ług rymskiego Kalendara.

Propisano: Wincenty Herberski Adjunkt Uniw. w
Wiedniu 16. Lipca 1848

Paruzi 1821. Dni 15 oktobra nr.

43

Jasnie wielmożny mości
Sobrodzieju.

Na list J. W. F. Dols. w Londynie odebrany adwisatum z przedzielnym
 nasyconym na przydane wiadomości które miały na powrotu moim z
 Anglii ad Lafetta odebrać; domniemam w ten czas iż w Marcu następnym
 do Garyna powrucię; lecz choć konceptancie ze wszelkich przedmiotów które
 wojaryzując wiadomości powiększyć mogą, być przyrzeczone, iż obywateli
 zwrócić powinnem trzech wólców, więcej czasu aniżeli wyprawy samych
 system, tożby ministrem. Do zwrócenia w Londynie szpitalow, domow doc
 broszniow, murów, kabinow, domow poprawy, więzienia, instytucyi literarny
 kich, szkół medycyny i elementarnych, po oglądaniu stawnego Latin College
 przy Windsor i Uniwersytetu w Oxford, udatem się 6 Decembra 1820 przez
 przez Lambidge, Stamford, York, Durham, Satterland, Newcastle do
 Edynburga. W każdym z powyższych wzmiankowanych miast po dnie lub
 więcej dniem, dla obejrzenia szpitalow i innych publicznych zapraw
 czej. Uniwersytet Edynburski jest pierwsz, medycyna, nie tylko w Szkoc
 cji lecz w całej Anglii szkoła. Młodzieńskie zaś uczęszczają do Cambridge, chirurgii
 do Uniwersytetu w Oxford, nauk religijnych do Cambridge, chirurgii
 do szkół i szpitalow w Londynie, medycyny zaś do Edynburga.
 Dwa miesiące przepędzone w stolicy Szkocji, były rięte także na poznaniu
 stany nauki medycyny w jakim się teraz znajduje, i choć nie w swoim
 mie się ze sposobami jakie są używane do leczenia rzy w Merion.
 Liczba Merion medycyny 1830 była. Tuż właśnie wypadło pokazanie ich
 jest różnica w zasadach i w sposobie wykładania nauk medycyny w
 szkole Edynburskiej od szkół medycyny na Kontynencie Europejskiej, lecz
 nadto mało mam miejsca aby tu także opisać szczegóły, jest to
 materjałem do wydoskonalenia podzielnego pracy, które w Orlin do skutku
 mam zamiar doprowadzić. P. Edynburga do New Lanark powiecham,
 dla osobistego widzenia się i poznania P. Robertson Owen. Znajome
 mi były wprawy nasady tego Fibantropa, którego przez swe dzieła nie tylko
 bawienie się z New Lanark do Glasgows przybył. Uniwersytet w tym
 mieście bawie bawie oddzielną naukę Duchownych stawny, zawiera w sobie
 najznakomiej chemii, której profesorem jest jeden z pierwszych pisarzy
 krasnoludów w chemii P. Wilhelm Thomson, powstawał gabinet Dr. Wilhel
 ma Huntera, składający się z preparatow patologicznych, i preparatow anat
 micznych, z mnóstwem mineralow, zwrócić uwagę na wszystkie preparaty
 stwardniały pięknym i medallow. Tu są, pomniejszone stawnie preparaty
 Ulteri gravidy, których Orlin wyjątkiem, imię Huntera nie zamieszka
 nym. Orlin. Dr. Hunter przez widzenie ku swym rodakom nie tylko iż są, swe
 miaciszona kolekcya, Uniwersytetowi w Glasgow, testamentum zapisał, i na wybudowanie przytuł
 w Glasgow kopuły z Londynu do Glasgows, i prowadzić miał, i na wybudowanie przytuł
 jego domu na iij pomniejszenie, sześć tysięcy funtow szterlingow przeznaczył.
 Orlin ta była niedostateczna, miasto więc Glasgow otrzymało sześć tysięcy funtow
 przez subskrypcyę, choć nie dotarło. Przez jest godna uwagi, iż we wszystkich
 prawie na Kontynencie medyc
 cnych

dywanu splotach, pomimo tatarosi formowania kolekcji patologicznych, których niemierny porytek dla nauk w ostatnich mianowicie latach tak i asno jest dowiedzionym, m. i. t. w niektórych szeregach widnie można zbioru. Anglii w tym mieście bez wątpienia celuje nad inne narady gabinetu albowiem wilhelma Huntera w Glasgow, Jana Huntera w Kollegium Anatomicznym Londyńskim, Karola Wiella Jana Abernethiego i Artyleja Coopera w Szpitalach Middlesex, St. Bartłomiejów i St. Tomasa w Londynie, muzea patologiczne w Uniwersytecie edynburskim i w Kollegium Świątym Trojcy w Dublinie, są widne z najsłynniejszych i najlepszych jakże także w całej podrozdziału moim widnie mogą. Glasgow ma trzy porządne Szpitale, z tych jest: Jeden dla chorych i wietnych, drugi dla wojennych, trzeci dla kobiet wenerycznych są pniecazione. Dom dla wariatów w tym mieście zbudowany dla porządku, celowi zupełnie odpowiedniej budowy, jak do obray ^{umyślny} szpitali są, domem tego rodzaju New Bethlem i St. Luke'a w Londynie, Swifta i Richmondu w Dublinie w niżej nie ujętej części. Miasto i okolice Glasgowa stanowią stolice rękodzielni i handlu katedońskiego, są one pod tym względem tem samowój erem Liverpool, Manchester i prawie całej hrabstwa Yorku w Anglii.

Z Glasgow rzece, Kylesa, pnie kanat pniecaony na morze irlandzkim. Do Belfast w Irlandyi przybytu. Pniez Irlandyi pniecaone, dla z gronnych barattow powistkuy cyz regularnie do 3 do 9 bokow sto z rionych, ciekawosci wysytkuik prawie w tej stronie wojania cyz do siebie siezycie. Chese siez pny pniecaony rade wiazyciem dnieu pny pniecaony, z Belfast pniecaony Ant rion, Londonderry, Colerain, Fair head, Larrick fergus siez u datu, tym sposobem cały breg objechawcy widzialu miermierne składy masz barattowych. Średnie bierzycie pny pniecaony, jedna sztuka baratta nayspospolitey osmosciernego ma 15 stopi wyz, głosci a jedna i jedu stopy grubosci. Miasto Belfast, punkt gtonny manufaktury i handlu pniecaony irlandzkiego, zawiera w sobie liceum, Szpital, dom poprawy, i dom dobroczynności. Lem rypski breg, cyz, dnoy dyz pniecaony od krajowego, pniecaony wysytkuik siez biedone Polucya, gasu nadkwasu solnego. W tym mieście miatow rzezanosci wgladanie jedyn, w całej Anglii machine, ktore siez wodę, obrac i stary do serperacii tnu, pniecaony z uyd nicy i thami pniecaony. 30,000 nitok od raze siez pniecaony. Dla pniecaony jedny nitki na 1/2 godzinie stary, jedne minuta czasu jest pniecaony. 15 tokos pniecaony miatow grubosci w pniecaony 12 godzin thie siez rzytko.

Z Belfast do Dubline, stolicy królestwa irlandzkiego, przybytu. To miasto adnie siez w sobie ~~zabawiać~~ do wysytkuik, w wgladnie mierzonych, polycyjnym i filantropicznym, zakłady, jakże siez po rionych miastach i uniwersytetach Anglii i Szkocyi znanym. Jest tu uniwersytet pod nazwiskiem Kollegium Świąt Trojcy (Trinity college) znany, w którym, w fakultacie nauk duchownych w duchu pniecaony ^{wzgladnie} wysytkuik,

wyżładanych, adriat medycyny pierwsze ma miysce, i tutaj się on
 z szesam Professorow dla samey tytko medycyny, Gdyni Kollegium i szkola
 chirurgiczna z tytki Professorow atakona adriatne ci atk stanowia, i
 Uniwersytetum zadnego nie graie, sto sunka. W Irlandyi równie idy
 w Szkocyi nie ma ^{szkoly} instrykcyi dla Farmaceutyki lub Medyc
 rynnany, sam tytko Londynu oba dla tytko nauko powiada zahtady.
 Postuz ostatniego spisu ludności, Dublin w sobie mieści 140,000 Osob, Giaz
 ka w nim szpitalow jest idynastie, z tytko trzy sa, przeznaczone dla
 cherych rozumie idravnego powhawisnych różnego wyznania, i jeden dla obtez
 karnych na umyśle Kwakrow irlandzkich, iden na klinice medycynej, iden
 dla cherych z wrabstwe przybytych w ktorych się miasto Dublin znajduje,
 dwa dla cherych gorakowych, iden dla kobiet na weneryczne i idymiaze
 dwa na choroby normalnego rodnajutak wnetrane iako zewnetrane.
 Wszytkie szpitale 2,000 cherych mieścić mogą. Wszytkie pranie
 szpitale upwidne w Anglii i Szkocyi znajdujcie się, do chodami tak i Szkocyi,
 iako ta z Dozywotnich lub rocznych subskrypcy sa utny miejwane,
 w Irlandyi zaś naj miejscowy, niedostatek zaprowne obywateli nad grze
 dzajcie, czerownie na utnymanie niektórych szpitalow znawnie sumy
 tozy. Budowy szpitalow są wyborne, przewietranie i ochłodstwo
 przywaid, dozer najlepszy.

Dom zabrawymwici, dom poprawy i dom dla więzniow na
 tym czasie lub dozywotnie roboty wskazanym, są we wszytkim
 nowym zasadom w budawaniu i organizacyi pod obrych gmatrow
 odpowiednie. Te siebie prave dziejme więzniow z ich klasystki kazy
 w do wieku, zbradni popudniomny, z moralna nauka, i dozerem są,
 potajona. Idryny wielie przyteknemie instytucyami, Dublin
 ma w sobie to wanytowo Krolowskie, ktorego zamiarem
 jest doskonalenie nauki seisty swizry z wieytkim gospodarstwem
 lub nękdzielniami meicych. Towarzystwo takime ma
 szesam Professorow, to jest Fizyki, Botaniki, Astronomii, Medycyny
 handlu i nauki inżynierskiej. Kady z tytko nauki idy obowiazac
 ny jest na widene w gniezgu lekcy i wunastu ogolne zasady
 woiny nauki wytoy. Towarzystwo w bliskosci miasta ma ogrod
 botaniczny z szesam tytky tak krajowych iako ta z awz
 granicznych roślin zawierajicy. Dostad plant jest podług
 systematu Linneusza. Rośliny dla rywienia normalnego są
 tunku domowych zwienę tak są, roztalone, i w oddziel-
 nych kwaterach adriatne różne gatunki traw i innych
 roślin dla koni, bydla rogatego, owiec, kwi itd są, zasie z
 wane.

sa, zaciewani.

Do abymienia szkole Dublin, przez kanał S^o Jonego do Liverpoolu przybył. Zwiadaize publiczne zakłady w barijnie Anglii i Szkocyi, sejar napiego nayszanowniejszego Profesora Franka staryt mi za skarowke; Tenie sam duch szlachetny iaki pnie jego byt postreony w naradzie angielskim, co do wspierania cieszycy ludzkosci, utrzymania i doskonalenia zakladow dobrej powpedzacy; nie tylko do tych czas nie jest establiowanym, lez awsem coraz bariej do wyspuzo zdacie sie dochodnie stopnie. Miasta prowincjonalne Waj Brytanii nie dosie iz we wyspzkich publicznych instytucjach stobicy wyrownaty, lez awsem w wieliu rzeczach i^u ^{nowit} ~~z~~ = wyspuzoty. Iz nie wspomnie, o immutacie rykodnielni i dalosyn pomymle krajowym, ktorich wydoskonalenie z poprawna paros wyc machin do nayspynszego prawie posunięto stopnia. Postre zenie takowe sprawdziten goym zwiadze miasta: Liverpool, Lancaster, Manchester, Halifax, Dratford, Leeds, Wakefield, Sheffield, Derby, Beringham, Warwick, Worcester, Gloucester, Bristol, Bath, Somerton, Exeter, Falmouth, Plymouth, Dorchester, Salisbury, Southampton, Isle of White, Portsmouth, Quilford, ~~et id.~~

Mizday Gloucester a Bristol jest miasteczko Berkeley swanej gnie miiska mezi niewmiestelnicy stawy Doktor Edward Jenner wyznalca wakyny. Od Dewona igrystem miie i regacie jornaie do z brawynie narde ludzkogo i bydz oswieconym w wazpliwosci engli wakyna moie ochromie zawore do espy szyceracyney lub nie? iudk nie, wize w iakich przypadkach? W epidemiacz albo wim. aspy ktore pnie trzema taty w Edynburgu i siez skolicach w trahetunie Nowz fath i niektorych miastach Anglii panowaty, Professor Jan Thomson, Jan Cross i inoych wiela lekany postrely, iz osoby ktore wpruicy wakynne mieli, nie zawore od zarazy aspy byly wytezone. Ton samo postrezenie w wieliu na kontynencie miastach powyz miono. Padinas moicy bytnoie w Wiednie, wielka niespokojnosc powstata w familiach, gdy postreiono iz iwelie dzieci wakynno z wanych na ospe chorowalo. Me sobie przypominai moze, niektore z lekany Mierskich ton samo w Wiednie postrely. W szpitalu dla chorych na ospe w Londynie, w szlach szpitalnych na ten choroby wtezeronych w Plymouth; Norwich widziatem chorych na ospe ktorey wiodacne mieli blizny pierwszy odbytly wakynny. (lecz czy prawdziwy?) Nie tyle

Nie tyte mi pomogły do naznajomienia się z Doktorem Jermes li-
 ty rekomendacjami. Ktoś od niego srozęgót niczy szych miatem przypieci,
 ile wiadomości in z milerokiego rietem Uniwersytetu; i ze się srozę-
 ez przypianiz Professorow Jozefa Franka, i Augusta Bekiego. Takowe
 introdukcya była dostateczną, do porękania nie tytto najumaii tego
 meja, lecz nawet do niednania podchlebney dla mnie przjarni.
 Pnen try dni kawię se niego, miatem srozęgosi powięzia we wszy-
 kich moich wątpliwosciach potrzebę, infirmaur. Doktor Jermes
 z wtasnego i innych Dostwiaderenię, iot saworę w tem przekonaniu
 in wakuyne w pone i se zrowny. Dsoby wiezta nie wąpliwie ad
 ospy sprawi ochronienie, iżeli osoba wakuynowai się meizca, iot we-
 wnyta zrowna, nie ma najmnięszego stadu choroby skurney,
 i iżeli pustotka wakuyny eaty swój bieg przynawiać ad bycie.
 w przypadkach gdy takowe warunki nie będą Depednionę, spoj-
 sobnoię do przycięcia zarazy ospowey, chocia i w sposob modyfikowany,
 sawore porostanie. Mówię w sposob modyfikowany, albowiem ospe-
 wakuynowane osoby napastuieca, w biegu swoim i kspatatec pusta-
 tka bywa od zwycaeyny różny, i niezmiestnie radeko, bo chiba
 w naygerszey Monastyrey stae się niebespieczny. Bieg takowey choroby
 iot bano podobny do ospy powstanie tu same osoby napadaieca,
 k innych i wtasnym stwierdzeniem. Dostwiaderenię, uwarizę
 chorego meuztha w Szpitalu merokim w Plymouth, ktoron naywiz-
 doennięre na eatey uiele miał śladę ad bytyy iui w d riezistwie
 ospy, iudnaki od namizey epidemii ospowey nie był wyzycionym.
 Gospuletwo in upore swęo we wszytkich krajach do silitę podobny
 nie zępa znać korupci iakie z Dabroczynny wakuyny otrzymai, mianę,
 nie chce svidnię przepaci niepręzię ktore go inaney ochronien, iot
 we wpełkich srodkow aby tego lekarstwa urdikney, ktore go od smierci
 odlegich, a cęptokraci nie wyheromnych chorob, lub eiz tego katekwa
 ochronie snore. Zauwiztosie takowe pnciawo utasowemu intereowu
 tem wiekore, się postrege, in się bariey z bliżia do umiata z kęp
 ten nieoceniony dar dla narodu ludakiego wyprędnot.

Pan Jermes poniewai iot entontier honorowym napęo Uniwersy-
 tetu, na pędmizthę ma w krótce przystai biust swój do napęo Museum.
 Datum adress aby z Poryptol do memla adostat, z kęp wodę do ludne prz-
 byi snore.

abiaeto Cheltenham; Bath dla kępieli ciepłych mineralnych zwiłdzi-
 tem. Bath w abolicach swoich ma pierzupę papęstnie anglickie, albowin-
 te.

alkowiem te ktore sã, w krent anaydia, leprosa, wypracionych materyjatomu pnie
chodze. Konwizitum, choisar po najwizkorych trudnosciach, trzy gławunye re
papieranie, i punkomatem sã, w biatoci i gładkoci papieru angielskiego zalezy
nasyprad: w smatom ptuicimnych lub bawednianych nadyrabniny proce
kanych i za pomocy, salicy gancie miedkwasu solnego uspielonych, powtoreni
od usycie kliju biatego na klejone papieru. Kley z wyrazny czerwono
kafarbowany, bieli sã, anglyjskiej osyprera, ad czeje go farbuisz
nych salicy, katemu, potnie sie: ad nasypradnyego, za pomocy, machin
wodz lub pare, abracanych, przycisniemie mas papieru iu. klijonego, i
w prasach cktadnych lub ogranaych umioporenego. Fabryki robime pa
piere se storny mianowicie pprzemey ustaty. Pielenie materyjatomu na
papier, usycie kliju bielonego i nasypradnyego prassowanie we Francuzi
nie ist znane, dla tego ten papier francuzki w biatoci i gładkoci, pierz
wsreistwo angielskiemu ustajie musi.

Plymouth i Dortsmauth w celu szeregityny niwidzenie szpitylatu
morshich bydem. Budujemy alkowiem takowe, tak dla swicy rozklytosci iako
dla rozponedzenie wozetnego, stepnie se pierwape w Anglyi sa miane.
Masto w Dortsmauth ist galera gdzie wozniow ma tymerusowe ciszkie
rabaty wskazanaych mezy utrymnie. Wozney woznie po fald rierney
pracy w noccy w chrotach, w srodku portu anaydia, ayh sã, 14 ramy
kani. Liczka wozniow byle 3, 045. Szogwie praw angielskich i czeje
priestepstwo sa, przyezny: in mmustwo wozniow ewocemie na pewne lata
lub na cete rycie do Batany Pzay wysydui misiano. Dorszoci klimatu,
nie wygodne rycie, i ryzkie pracy, sa, przyezny, in masto z wozniow
marnet na srese lat wskazanaych, nasad do wielkicy Brytani powracate.
Takowey stracie na ludnoci parlamenta czeje zaradnie, stymaty od
krole szwalenie aby w miastaych miastach i jertach wielkicy Brytani
i Irlandyi adzielnie porabiono raktudy, gdzie pner pewne lata przez
ty pcew mozna by bylo utrymywai. Mzdry tyjni sa, hier w bano maty
iembie, woznie, ktory na cete rycie do rabat iezkich sa, odzreni
mwyezny tyh ^{alkowim} do Batany Pzay adyscie.

Do krotkim kawiemie sã, za powratem w Londynie, zwidnden
putnocy, czeje Angly, mianowicie Yarmouth, Norwich i Halcome.
W bliskoci ostatniygo miasteczka miejske D. Coke stawny se swicy szeroz
droblnowosi na poprawienie wpekich czeje gospodarstwo wiczykijgo.
Generat Robert Wilson dal mi list do Pana Coke, ktorem miie przyid z
najwizkry uprzymosci. Pner trzy dni kawiye w ucy majatkach mayem
o ich uszdeniu powizey wybracenie. Ktoby soba ryzny praktyczny miie
wiadomose o wydoskonalonym gospodarstwie angielskim, mas miytki
w majatkach D. Coke pnyeznie powiniem. Tu miytko rozmaiten podiaty
wi gruntow, zaszewom rozmaitych traw, ogrodowin, zebra, budowie
gospodarstwy, machinoy

mechanizm różnym robotniczym przynależny mi, lecz nadto powołanie ucz-
 pnie wyobrażenie o sposobach iakie się uignają, ~~W~~ hodowaniu i obre-
 bycie, w transplantacji grzyntów, nasiewie lasów, zaprowadzaniu tej st. st.
 w całej Anglii nie ma żadnej innej skłoty większego gospodarstwa, doświad-
 czenia rolnicze robię się, przez przypatrywanie się, i one albo przez
 samych właścicieli, lubli przez towarzysztwa do tego utworzone, drukują
 się ogłasza.

Do ukończenia wojny w Królestwach zjednoczonych, powstały
 mi wiadnie nowe więzienie w Maidston w hrabstwie Kent;
 lazaret kwarentynowy w Sherness. Oba tych zakładów publicznych bei
 wyprawy powołaniu ministrów sil morskich i wewnętrznych interesów,
 Lordów Melville, i Sydneya, widnie nie można. O tymże one za wskaz-
 waniem się, Włochy Liereu, posta lesana napęży przez dwone angielskie
 i gdy ich miatem opuścić London, dowiedziałem się o powrocie do Italii
 Doktora teologii Bella, wyznawcy z Madras systematu uczenia się wzajem-
 nego, a którego wprzedy w Patti miałem zregnować widzieć. Dr Bell
 przyszedł mi na aw czas, iż za przybyciem swoim do Londynu otrzymał szko-
 łę podług Jego Systematu utworzone, pozbawione, i zasady swego wyznawstwa wyłożył
 Dotknął mi stawa, i z Jego uprzejmości: bano byłem Kentem.

Staw mięgo wojny w Anglii gdy został uskuteczonym z Sherness
 przez Canterbury, Dover, i Calais do Guryji przyszedł. Będąc w Gury-
 nie miatem szczęście wrzecie widnie J. Riecia kuratore, która przed odje-
 dem swoim do Walskiej taksawie Porzucenie raenyt, inby dla dopędzenia
 wojny wo Francji, szkole lekarskiej w Montpellier zwiędził.
 w prócie po wyjeździe Riecia z Guryji, drogą takową, przez Dijon,
 Lyon, Avignon, Beaucaire, Nîmes do Montpellier adbydem! W handym
 z tych miast dla zwiędzenia publicznych zakładów czas niejaki resty-
 maci się musiałem. Stawna między szkole lekarską w Montpellier
 liczą 12 mędrzyny Professorów, 450 uczniów na stopnie Doktorów medycy-
 cyny lub Chirurgji; 32 na mędrzynie zdrowia. Kursu tu iak w Guryji
 Dreily się na zimowe i letnie. Ostatni za moicy bytności nie był iopere
^{zakończony} zakończony, wże mozem nie które przynajmniej zwiędzić lekcy. Bywa
 tu na klinikach mędrzyny i chirurgji, ogólny gabinet woskowy
 naturalny anatomii, zwiędził im ogród botaniczny. Po rozwarzeniu i zroz-
 naniu nauk mędrzyny w szkołach paryżskiej i Montpellyskiej dawanych,
 takwo się przekonatem iż w Stolicy Francji lepsze jest instruce mędrzyny,
 lecz chirurgji teoretycznej i praktycznej w Montpellier w miarę ^{prawie} szkole
 chirurgji w Guryji nie ustępuje. Prof. Fage lepiej, bo jaśniej i pitniej,
 wyklada teorię, chirurgji od Prof. Richerand. Zregnował do operowania
 Pann Delpuche zbliża się bano do Pann Dupuytren.

Z Montpellier

Z Montpellier do Marsylii dla widzenia tarareta kwarentyny i do Tulonu
dla obejrzenia galery (Bagnes) powiatem. Pierwszymi, co się gorzko
zostało w Barcelonie, widziałem w Marsylii we wszystkich częściach
ciach niedowalida. Wład francuski albowiem podważył obywateli
inby żadnym komuni-kacji między osobami w tararecie a zewnątrz, i go
unajdziej, się nie było, ile się o kolierności dowalidy, widziatu Tar-
ktu pierwszy tego rodzaju we Francji. Z Tulonu do Gargie powa-
ceuje, byłam w lette dla obejrzenia kępieli morskich, a też pociągde
Beriens, Narbonne, Perpignan, Carcasson, Castelnaudary do Tuluzey,
przybyłem. W tym ostatnim miesiącu dostateczną, powziósł wiadomości
o wadach ciepłych mineralnych które się w wyspach i wazrych
ryneach unajdziej. Ponieważ te wrodła rozmaitemi solami, gęstymi
alkali roślinnym, i niedokwasami metalicznymi nasycione, tak
względem siebie linę, iż one idne po drogich widnieć można, więc
dla unypanowania się budowie kępieli, dla porwania rozmaitego sposobu
użycia wód i dla zainformowania się od tararetnych inspektorów me-
dycznych o chorobach i ich się przez te ~~ORL~~ kępiele, wogóle w Gargi-
neach przedsięwzięto. Zwrócić więc kępiele w Bagniers de Luchon,
Bagniers de Bigorre, Barrege, St Sauveur, Lauterou, les Eaux
Bouges, les Eaux Chaudes unajdziej się. Później te choroby z wielką
przykrośzami potężone, była dla mnie wielką przykrośz.

Z Gargyony przez Bordeaux, Tours, Orleans do Gargie powracając
Z miasteczka les Eaux chaudes w Gargyneach na drodze do Saragossy fotografowałem
przez Pau do Gargie rzeczy moje wystawę, które miały być po trzech
dniach do miasteczka swego przeniesienia wybrane. Tym czasem przedtem
moje unajdziej króla francuskiego, miasteczko les Eaux chaudes na drodze
Orleans było związane między dwoma liniami kordon od rudy gorzkiej
w Hiszpanii szerzący się, stanowiącymi, trzy wie tygodnie rzeczy
moje na obserwacji trzymano i one ledwo przeszło tygodnie odebrano.
Ta okoliczność nieprzewidziana była przyczyną, iż nie co dłużej nad zamiat
w Gargie restatu. po kilku dniach idnakże przez Holandryę, Niemcy
putrowane ile tytko można najrychlejszą ^{do kraju} drogą, w końcu albowiem przez
wambre lub w pociągach dniach. Decembru w Wielkiej stacji powiniennem
Te są też hano brotki ryby mojej podróży, opisał je we wszelkich
wzrostach porównaniem restawuje czasowi.

Krothi ryby mojej podróży z Gargie do Montpellier miałem szerokie
To rzecz kawałtomu przestai. lista do Wz Prof. Franke przystępnym profe. nauko-
pionieru aby mu był oddany.
Nie wiem co się stało z 3 pakami książek które z Wiednia, Medyplau
i Londynu wysłałem. Na wszystkich pakach był mój adres z dodatkami
oddaje w listach wysyłanych. Z Londynu wódę, do memba a stamtąd Niemcom
i wolis do wilna książki przysłać powinni.

Jestem z najwyższym uznanowaniem JW Wam Dobrodziej
najmiaszemu Stęży. Wincenty Struberski.